

Bölüm 12

AĞRI KLİNİKLERİ

Dünya da ağrının başlı başına bir hastalık olarak kabul edilmesine paralel olarak ağrı klinikleri kurulmaya başlamıştır. Ağrı klinikleri çok değişik biçimlerde kurulmakla birlikte her kuruluşun bu işlevi yerine getirdiği söylenebilir.

Ağrı klinikleri ağrılı hastalıkların tanı ve tedavisi konusunda uzmanlaşmış bir veya daha fazla hekimin bulunduğu birimlerdir. Ağrı kliniklerinde ağrıyla ilgili değişik branşlardaki hekimler koordineli bir şekilde çalışarak ağrılı hastalıkların tanısını koyar ve tedavisini gerçekleştirirler. Bu kliniklerde pek çok değişik ağrıların tanı ve tedavisi gerçekleştirilir, ayrıca ağrı tedavisi ile ilgili bilimsel araştırmalar yürütülür ve bu konu ile ilgili hekimlerin eğitimleri sürdürülür.

Ağrılı bir hasta için ilk yapılması gereken ağrının nedeninin ortaya çıkarılmasıdır. Ağrının enfeksiyon, kanser ya da altta yatan başka bir hastalığa bağlı olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu amaçla ilk basamakta aile hekimine başvurmak en iyisidir. Aile hekimini hastayı muayene ettikten sonra ilgili uzman hekim ya da hekimlere ve ağrı kliniğine yönlendirebilir.

Ağrı kliniklerinde öncelikle hastanın ağrısı ve tıbbi özgeçmişini çok ayrıntılı bir şekilde sorgulanır. Bunu sistemli bir muayene izler. Gerekmesi halinde çeşitli laboratuvar testleri istenir, görüntüleme yöntemlerine başvurulur. Bu görüntüleme yöntemlerinin başlıcaları düz grafiler, bilgisayarlı tomografi (BT) ve manyetik rezonans (MR) görüntülemeleridir. Ayrıca

termografi ile pek çok ağrının kaynağı ile ilgili veri sahibi olunabilir. Bazı ağrılar için sinir kas iletimini ölçen EMG adı verilen testler uygulanabilir. Tüm bu tanı yöntemleriyle kaynağı tam olarak ortaya çıkarılmayan hastalara tanı amaçlı sinir blokajları yapılabilir.

Ayrıca hastanın ağrısının yerine ve tipine göre konu ile ilgili çeşitli uzman hekimlerin görüşleri alınır. Buna konsültasyon denir. Ağrı kliniklerinde tanı ve tedavi bir ekip işi olarak değerlendirilir. Hastanın sadece tek bir branştan hekim tarafından değil konu ile ilgili çeşitli branşlardan uzman hekimlerce değerlendirilmesinin tanı ve tedavide önemli avantajlar sağlayacağı açıktır.

Ağrının nedeni saptandıktan sonra yapılması gereken bu nedeni ve ağrıyı ortadan kaldırmaktır. Bunu için ilaç tedavileri uygulanabilir. Girişimsel yöntemler adı verilen çeşitli tedavi seçenekleri uygulanabilir.

Bazı durumlarda ağrı tamamen ortadan kaldırılamayabilir. Bu durumda da hastayı ağrısıyla baş başa bırakmak yerine bu ağrıyla başa çıkma yollarını öğretmek gerekir. Buna **ağrı rehabilitasyonu** denir. Ağrı rehabilitasyonunun amacı hastanın ağrısı tam olarak kesilememiş olsa da normal hayatını mümkün olan en iyi şekilde sürdürmesini sağlamaktır.

Ağrı Kliniklerinin Sınıflaması

1. Tam teşekküllü ağrı klinikleri

2. Sadece ayaktan hasta kabul eden ağrı klinikleri
3. Bir tedavi yöntemine dayanan ağrı klinikleri
4. Bir ağrı tipine özelleşmiş ağrı klinikleri

1. Tam teşekküllü ağrı klinikleri

Bu klinikler bünyesinde birden fazla örneğin, algoloji, fizik tedavisi, nöroşirurji gibi dallardan hekimleri bünyesinde barındıran kliniklerdir. Yataklı servis hizmeti veren, ameliyathane, fizik tedavi gibi koşullara sahiptirler. Hastanın her türlü tanı ve tedavisi bu kliniklerde yapılabilir.

2. Sadece ayaktan hasta kabul eden ağrı klinikleri

Bu klinikler de benzer biçimde hizmet görürler ancak yataklı tedavi kurumu değildirler. Bir çok ağrı kliniği bu biçimde çok etkin bir hizmet yürütebilir.

3. Sadece bir tedavi yöntemine dayanan ağrı klinikleri

Bu tip ağrı klinikleri akupunktur, sinir bloğu gibi tek bir tedavi yöntemine dayanır. Son derece yanlış bir yapılanma olup gerçek ağrı kliniği olarak kabul edilmemesi gerekir. Bu tip kliniklerde her ağrı tipine aynı ya da benzer bir yöntemin uygulanması tehlikesi vardır.

4. Baş ağrısı, bel ağrısı gibi bir ağrı tipine özelleşmiş klinikler

Bu tip ağrı klinikleri doğru biçimde yapılmışsa bir üst ihtisas kurumu olarak doğru işlev görebilirler. Birçok ülkede benzer biçimde baş ağrısı klinikleri kurulmuş bulunmaktadır.

Ağrı kliniklerinin işlevleri

Ağrı kliniklerinin işlevleri iki biçimde ayrılabilir.

1. Tanı ve tedavisi güç ağrıların ele alınması, tanının konması ve gerekli tedavinin yürütülmesi
2. Ağrı bir çok tıp dalının konusu olduğu için hastanın doğru yere yönlendirilmesi

1. Tanısı ve tedavisi güç ağrıların ele alınması:

Tam teşekküllü ağrı kliniklerinde diğer tıp dallarının yeterince yararlı olamadığı bir çok ağrı hastalığı ele alınır. Öncelikle ağrının nedeni saptanmaya çalışılır. Bu amaçla hastanın bir çok hekim tarafından aynı anda değerlendirilmesi gerekebilir. Tam teşekküllü klinikler bu işlevi görür. Önce ağrının nedeni saptandıktan sonra ağrının tedavisi aşamasına gidilir. Bu aşamada diğer tıp dalları tarafından uygulanamayan girişimsel yöntemler, uygulanabilir.

2. Ağrılı hastanın doğru yönlendirilmesi

Kronik ağrı bir çok tıp dalının sorumluluğunda olan bir sorundur. Hastanın çok yönlü olarak değerlendirilmesinin yanı sıra hastanın o dönemde hangi hekime başvuracağını belirlemede de yarar vardır. Birçok hasta hangi hekime başvuracağını bilmediği için hem zaman kaybına hem de maddi kayba uğramaktadır. Örneğin bel ağrılı bir hastaya ilaç tedavisi, fizik tedavi, girişimsel yöntemler ya da cerrahi uygulanacaksa, bu kararın hastanın bel ağrısının hangi evrede olduğuna bağlı olması gerekir. Ne yazık ki burada hekimler öncelikle kendi bildikleri yöntemi ön plana çıkararak tedavi planları hazırlamaktadır. Bu son derece yanlıştır.

Ağrı klinikleri o hastayı gerekli hekime yönlendirme konusunda da büyük bir işlev görürler.